

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. XIII. Contritio charitate perfecta magis detestatur proprium peccatum mortale, immo, si sit illimitata, proprium peccatum veniale, quàm peccatum mortale alienum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

fidenter affirmant, peccatum illud (puta originale) esse omnium peccatorum minimum, minusque veniali, minoremque poenam ei deberi, quam peccato veniali; & ideo aeternam poenam ei non deberi ratione suae gravitatis, sed ratione subjecti, scilicet hominis, qui sine gratia invenitur, per quam solum fit remissio poenae; sicuti similiter peccato veniali poena aeterna aliquando debetur non ratione sui, sed ratione conditionis subjecti, in quo est, quando scilicet invenitur in aliquo damnato. Esse autem omnium peccatorum minimum, inde sibi persuadent, quia minimum habet de voluntario; non enim est voluntarium voluntate (ut inquit) istius personae, sed voluntate principij naturae tantum; peccatum autem actuale, etiam veniale, est voluntarium voluntate ipsius in quo est. Haecenus Conrius, qui plurimis argumentis illam opinionem conatur evertere, tanquam multum abhorrentem à sensu B. Augustini de peccato originali, de quo ejus poenis. Vide Auctorem allegatum.

Conrius.

426. Peccatum originale quò moraliter meum est minimum, maximum quò physice peccatum alienum.

427. Cui poena peccati originalis videtur horribilis dura & iniusta ex D. Aug.

Ratio gravitatis primi peccati ex eodem.

Quantum ad me attinet, judico, peccatum originale, quò moraliter meum, esse minimum, saltem inter peccata mortalia, quia minus mihi voluntarium, imò nullo modo voluntarium physice, tam secundum actum physicum, quàm in esse peccati; interim esse maximum, quò physice peccatum alienum, in tantum ut non solum voluntati physice illud operanti, id est, Adamo, sed etiam ejus posteris meruerit poenam aeternam damni, & forte sensus. Enimvero Christo teste: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Joan. 3. v. 5.

Sed haec poena, inquit S. Augustinus l. 2. de Civit. c. 12. *ideo dura & iniusta sensibus videtur humanis, quia in hac infirmitate moribundorum sensuum deest ille sensus altissima purissimaque sapientiae, quo sensiri potest, quantum nefas in illa prima pravacatione commissum sit. Quantum enim magis homo fruebatur Deo, tanto maiore impietate dereliquit Deum, & factus est malo dignus aeterno, qui hoc in se peremit bonum, quod esse posset aeternum.*

Et lib. 14. de Civit. c. 12. assignans rationem gravitatis primi peccati sic ait: *Hoc itaque de uno cibi genere non edendo ubi aliorum tantae copiae subiacebat, tam leve praeceptum ad observandum, tam breve ad memoriam retinendum, ubi praesertim nondum voluntati cupiditas resistebat, quod de poena transgressionis postea subsecutum est, tanto maiore iniustitia violatum est, quanto faciliore posset observantia custodiri.*

Itaque respectu Adami fuit peccatum grande, quia cum maxima libertate ab ipso physice commissum; respectu autem posterorum, qui in Adamo tantum peccaverunt, minimum inter omnia mortalia, quae propria voluntate physice perpetrant; unde etiam mirif-

simam poenam in ipsis punitur, cum tamen in Adamo longè graviorem poenam habuisset.

An autem propter defectum voluntarii in posteris debeat dici minus peccatum quàm veniale, an verò simpliciter majus, quia privat ipsos gratia sanctificante, & efficit dignos aeternam poenam damni; quaestio est de nomine, de qua parùm curandum, quando constat de re, scilicet de periculo aeternae damnationis, quod annectitur peccato originali, minimè autem veniali.

Et ideo addidi in Conclusionem *ly Per se sumptum*, id est, seculo periculo aeternae damnationis. Nam propter illud periculum magis tenemur fugere peccatum originale, quàm veniale; adeò ut permissio peccati Adae in eo, qui commodè potuisset illud impedire, fuisset mortalis; & similiter foret mortalis omnis remedii ab originali liberativi; cum tamen permissio peccati venialis, similiter omnis remedii liberativi à peccato veniali, solum possint esse peccata venialia.

Ex quo fit, quòd Contritio charitate perfecta queat stare cum peccato veniali, nullatenus autem cum peccato originali; ideoque indirectè magis detestatur peccatum originale, quàm veniale, quae est ultima pars Conclusionis. Enimvero quoniam Contritio charitate perfecta reconciliat hominem Deo, impossibile est, ut non detestetur omne illud, quod reconciliationem potest impedire, prout certò certius impedit peccatum originale non retractatum.

Relat comparatio proprii peccati cum peccato alieno, de qua erit

CONCLUSIO XIII.

Contritio charitate perfecta magis detestatur proprium peccatum mortale, immo, si sit illimitata, proprium peccatum veniale, quàm peccatum mortale alienum.

Deo, si sit illimitata; quia Contritio charitate perfecta non necessariò detestatur peccatum veniale, ut mox diximus, ac proinde non necessariò detestatur peccatum veniale proprium praeter mortali alieno. Hoc notato,

Probatur Conclusio, quae est communis, quia nunquam licet admittere etiam minimum veniale, ad evitandum gravissimum mortale alienum: ergo minimum veniale proprium est magis detestabile, quàm gravissimum mortale alienum. Consequentia est evidens. Antecedens probatur ex illo Axiomate: *Non sunt facienda mala, ut evitentur bona, quod desumptum*

428. An propter defectum voluntarii originale debeat dici minimum, quòd est de nomine.

429. Contritio charitate perfecta potest stare cum veniali, scilicet cum quoque originali.

430. Quae ad detestatur illa peccata venialia.

431. Probatur Conclusio quia nunquam licet peccare venialiter, ut evitanda peccata mortalia alienum.

sumptum est ex Apostolo Rom. 3. v. 8. ubi sic ait: Et non sicut blasphemamur & sicut aune quidam nos dicere faciamus mala, ut veniant bona: quorum damnatio iusta est.

Et est expressa sententia D. Augustini lib. de Mendacio ad Consentium c. 9. ibi: Sed si queratur, quid horum potius debuit evitare, qui utrumque non potuit, sed alterutrum potuit: respondet suum peccatum potius, quam alienum, & hoc potius quod suum, quam gravius quod alienum.

Et c. 18. ita scribit: Nemo potest dicere, hoc sibi aut in exemplo, aut in verbo Scripturarum crevere, ut diligendum, vel non odio habendum aliam mendaciam habeatur: sed interdum mentiendo, faciendum esse quod odieris, ut quod amplius detestandum est, devietur.

Cap. autem 21. sic incipit dicere: Et tunc itaque de casibus omnibus, nihil aliud illa testimonia scripturarum monere, nisi nunquam esse omnino mendandum: quandoquidem nec ulla exempla mendaciorum imitatione digna in moribus factisq; sanctorum inveniantur.

Ac paucis interjectis: Non est igitur mendandum in doctrina pietatis, magnum enim scelus est, & primum genus detestabilis mendacii. Non est mendandum secundo genere, quia nulli faciendum est iniuria. Non est mendandum tertio genere, quia nulli cum alienis iniuria consulendum est. Non est mendandum quarto genere, propter mendacii habitum, que per seipsam vitiosa est. Non est mendandum quinto genere, quia nec ipsa veritas sine placendi hominibus enuntianda est, quanto magis mendacium, quod per seipsum, quia mendacium est, atque turpe est. Non est mendandum sexto genere: neque enim recte etiam testimonii veritas pro cuiusquam temporali commodo, ac salute corrumpitur: ad sempiternam vero salutem nullus ducendus est opitulante mendacio. Non enim malis convertentium moribus ad bonos mores convertendus est &c. Neque septimo genere mentientium: non enim cuiusquam commoditas, aut salus temporalis perficienda fidei perseveranda est &c. Nec octavo genere mentientium, quia & in bonis castitas animi, pudicitia corporis: & in malis id quod ipsi facimus, eo quod fieri sinimus, maius est. In his autem octo generibus tanto quisque minus peccatum mentitur, quanto emergit ad octavum, tanto amplius, quanto divergit ad primum. Quisquis autem esse aliquod genus mendacii, quod peccatum non sit, putaverit, decipiet seipsum turpiter, cum bene se deceptorum arbitratum aliorum.

Hec S. Doctor ad extremum istius libri, proinde comprehendunt ipsius sententiam, juxta libri principium sequentis tenoris: Magna questio est de mendacio, que nos in ipsis quotidianis actibus nostris sepe conturbat: ne aut temere accusemus mendacium, quod non est mendacium, aut arbitremur aliquando esse mentientium, honesto quodam, & officioso, ac misericordi mendacio. Quam questionem tam sollicitè tractabimus, ut

queramus cum querentibus. Vtrum autem aliquid inveniamus, nihil nobis temere affirmantibus, Lectori bene attendenti satis indicabit ipsa tractatio: latebrosa est enim nimis, & quibusdam quasi cavernosis anfractibus sepe intentionem querentis eludit, ut modo velut elabatur è manibus, quod inventum erat, modo rursus appareat, & rursus absorbeat. Ad extremum tamen sententiam nostram, velut certior indago, comprehendet.

Hinc quamquam Augustinus in illo libro subinde contrarium dicere videatur, v. g. cap. 9. ibi: Ita igitur concludendum est, ut quocumque aliena peccata, exceptis us que immundum faciunt, in quem committuntur, non evitet quisque peccatis suis, neque pro se, neque pro quoquam, sed ea sufferat potius, fortiterq; patietur: & si nullis peccatis suis ea debet vitare, neque mendacio. Illa vero que ita committuntur in hominem, ut eum faciant immundum, etiam peccatis nostris vitare debeamus; ac per hoc nec peccata dicenda sunt, que propterea sum, ut illa immunditia devietur. Quidquid enim ita sit, ut nisi fieret, iussè reprehenderetur, non est peccatum. Et post pauca: Nullum enim peccatum esset, quidquid propter illa vitanda factum esset. Propter hec igitur vitanda, quisquis mentitus fuerit, non peccat.

Similia, inquam, dicuntur ibi à D. Augustino veritatis indagandæ gratiâ, non per modum resolutionis. Ad extremum autem resolutio ejus ponitur, quam jam audistis, videlicet omne proflus mendacium esse peccatum, tamen si necessarium foret ad sempiternam aliorum salutem.

Ergo ex sententia S. Doctoris proprium peccatum veniale, etiam minimum, ut est mendacium officiosum, magis detestandum est, quam maximum peccatum mortale alienum. Quid est enim aliud, (inquit D. Augustinus lib. contra mendacium c. 1.) mentimur, ut hereticos mendaces ad veritatem adducamus, nisi faciamus mala, ut veniant bona? An aliquando bonum est mendacium, vel aliquando mendacium est non malum? Cur ergo scriptum est: Odi Rî domine omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium? Non enim aliquos excepit, aut indefinitè dixit: Perdes loquentes mendacium, ut quosdam non omnes intelligi fineret, sed universalem sententiam protulit dicens: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Psal. 5. v. 7. Plura ad idem intentum in prælegato libro reperies, que brevitate gratiâ omitto.

Adjungo succingam rationem; quia peccatum licet tantum veniale, non est medium ordinatum curandæ salutis aliene, non est medium ordinatum ad impediendum peccatum gravius alienum: ergo inordinate ad ejusmodi finem assumitur; charitas autem, quâ perficitur Contritio, ordinata est, juxta illud Cant. 2. v. 4. Introduxit me in cellam vi-

433. Quamquam subinde contrarium dicere videatur.

434. Concl. 13.

435. Peccatum veniale non est medium ordinatum curandæ salutis aliene.

nariam, ordinavit in me charitatem. Ut proinde nequeat inclinare ad id, quod malum est & offensivum Dei, cum maxime nos uniat Deo, & non optet vel velit, nisi quod est bonum ipsius Dei; porro peccatum veniale ob quemcumque finem fiat, dummodo maneat peccatum, nunquam potest esse bonum Dei, nec unquam potest Deo placere.

436. Objectio duplex.

Sed contra; peccatum grave alienum magis displicet Deo, quam veniale proprium: ergo charitas, quae ordinata est, magis inclinatur ad istud vitandum. Vel sic, charitas magis inclinatur ad id, quod magis cedit in gloriam Dei; atqui salus v. g. sempiterna multorum hominum, quam possum procurare unico mendacio proprio, magis cedit in gloriam Dei, quam augmentum v. g. propriae salutis, quod acquiri abstinendo ab illo mendacio: ergo charitas magis inclinatur ad istud mendacium, quam ad ejus omissionem.

437. Responso aliquorum ad 1.

Respondent aliqui, peccatum leve, v. g. mendacium officiosum, esse gravius peccatum respectu mentientis, quam alicui fornicatio, quam posset mentiendo impedire.

quae aliis non satisfacit.

Sed haec responso aliquibus non satisfacit, quia videtur, quod charitas praecipue moveatur a bonitate divina, adeoque praescindat a subjectis, & solum quaerat majus bonum Dei, ubicumque illud sit.

& ideo aliam adhibent responso.

Ipsi ergo respondent, licet peccatum alienum apprehendatur ut majus malum Dei, adhuc tamen apprehenditur Deum hic & nunc nolle omnino me eligere medium peccati proprii, etiam levioris, ad vitandum peccatum grave aliorum. Lex autem verae amicitiae inclinatur omnino ad non displicendum amico in iis saltem, quae ipse rationabiliter & prudenter vult, sed potius ad complacendum ipsi in omnibus. Ita Lugo disp. 5, n. 53.

438. Prima responso ad 2.

Consequenter dupliciter responderi potest ad secundum argumentum. Primum: Charitas non magis diligit, sive magis inclinatur in id, quod objective est major gloria; sed in id, quod est quasi effective maior gloria, id est, magis diligit id, quo ipse amans magis glorificat Deum, non quicumque alius.

Secunda responso.

Secundo: id magis amat charitas, quod Deus vult me magis amare, Deus autem vult me magis amare propriam sanctitatem, tamen parvam, quam alienam, quantulumcumque illa sit: quapropter ego amando propriam sanctitatem, tamen parvam, magis glorifico Deum, quam si amarem sanctitatem alienam magnam; quoniam hoc ipso ego magis amo Deum, utpote qui magis impleo ejus voluntatem. Siquidem charitas attendit ad bonum Dei, non praecise & nudè, sed quatenus bonum illud non est contra Dei voluntatem.

Quis enim nisi fatuus dixerit, posse quempiam omnes parvulos Turcarum, aliorumque

infidelium baptizare, & illico eosdem occidere? Quippe licet salus aeterna istorum parvulorum foret magnum bonum Dei; equidem est contra justissimam Dei voluntatem, prout procuratur per hoc medium. Sic ergo impraesentiarum, Deus non vult poni per meum peccatum illam impeditionem gravioris peccati alieni; quia quodcumque peccatum essentialiter ipsi displicet, aliàs non esset peccatum.

Nemo de hoc dubitat, respondet aliquis; sed valde fluctuo, an illud, quod aliàs esset peccatum, hic & nunc non desinat esse peccatum, v. g. dum est necessarium ad procurandam majorem gloriam Dei. Etenim omnes admittunt, omissionem Sacri, alioquin praecipi in die festivo, non esse peccaminosam, si judicatur esse necessaria ad impediendum grave peccatum proximi, v. g. homicidium, quod, me audiente Sacrum, committeretur.

Similiter charitas & justitia prohibent accipere res alienas invito domino, & tamen id licet in extrema necessitate. Item dare Regi alapam, de se & ex natura sua est offensiva contra Regem, & maxima ignominia; attamen si alapa ista esset necessaria pro conservatione vitae Regis, nulla censetur injuria, & sic in aliis infinitis propemodum casibus, quod extra necessitatem foret illicitum, in necessitate fit licitum.

Nonne ostendimus conclus. 11. in casu perplexitatis, quando v. g. ex errore invincibili vel fornicandum mihi esset, vel adulterandum, licitum fore fornicari; quando vel fornicandum mihi esset, vel mentendum, licitum fore mentiri? Cur ergo non liceat mentiri, quando mendacium est necessarium ad impediendam fornicationem proximi mei, qui est alter ego, vel ad procurandam aeternam ipsius salutem, & non tantum unius hominis, sed quasi infinitorum?

Profecto docent quidam, quod si ex mei mendacii omissione Deus esset passurus aliquod intrinsecum damnum, tunc deberem mentiri citius, quam illud damnum permittere, & per consequens tali casu mendacium non esset peccatum. Cur ergo similiter non perdat suam malitiam peccaminosam, quando foret necessarium ad impediendum gravissimum damnum extrinsecum Dei, v. g. infinita peccata mortalia, & aeternam infinitorum hominum damnationem?

Ut ab ultimo exordiar, videant illi quid respondeant, qui admittunt Antecedens. Majoris longe est momenti (inquit Arriaga disp. 9, n. 47.) ne praedicatum infinitum Dei peccati, quam ne committatur aliquod mendacium, quod solum in damnum aliquod leve naturae rationalis creaturae vergit. Majus enim sine dubio est damnum intrinsecum ipsius capitis

439. An aliqd debeat esse peccatum, quod est necessarium ad procurandam gloriam Dei.

Primum ad gummam pro parte affirmativa.

440. Secundum.

441. Responso ad 1.

Tertium.

441. Responso ad 2 et Arriaga.

Reput.

Reipublice. Cum ergo mendacium ex eo solo damno Reipublice sit peccatum, cessaret sine dubio in eo casu motivum illud fugiendi.

At quando damna alia, quae sequuntur, etsi sint magna, tamen non sunt intrinseca Deo, sed extrinseca, & in eodem genere cum damno ipsius mendacii, prevalere debet in me obligatio, quae mihi imprimis incumbit, ne ego quidpiam, quod in se malum est, admittam, etiam ceteri ex sua nequitia alia graviora sint admitturi. Huc usque Ariaga; illico atterens: Video hanc disparitatem non esse talem, quae non patiatur adhuc difficultatem aliquam, est tamen probabilis.

Probabilis sit, nec ne, parum solliciti sumus, quia negamus Antecedens; praesertim quando ex nequitia alterius Deus esset passurus aliquod extrinsecum damnum; si autem damnum illud intrinsecum sequitur necessarium ex omissione mei mendacii; quaero, an inferre Deo illud malum intrinsecum, sit majus peccatum, quam mendacium? Si affirmas, infero: ergo potest mentiri, imò debet mentiri, quia nisi mentiar erit determinata causa illius damni, quod secundum te est gravius peccatum; ex duobus autem malis ab eodem committendis, minus est eligendum; quando alterutrum est necessarium.

Ex quo patet responsio ad penultimum; nam fornicatio proximi mei, quamvis sit majus peccatum, quam proprium mendacium, non tamen est à me committenda, sed liberè ab alio; adeoque nulla est necessitas, vel mentendi, vel fornicandi; quoniam utrumque sine peccato potest omitti. Quia ergo ratione excusabitur mendacium à peccato, cum ex objecto suo malum sit, & à Deo prohibitum, neque desit libertas?

Ad primum respondeo ex D. Augustino lib. contra Mendacium cap. 7. Interest quidem plurimum, quid causâ, quo sine, quâ intentione quid fiat. Sed ea quae consistat esse peccata; nullo bona causa obtenta, nullo quasi bono fine, nulla velut bona intentione faciendâ sunt. Ea quippe opera hominum, sicut causas habuerint bonas seu malas, nunc sunt bona, nunc mala, quae non sunt per se ipsa peccata. Sicut victum praebere pauperibus bonum opus est; si sit causa misericordiae cum recta fide. Sicut concubitus conjugalis quando sit causâ generandi, si eâ fide fiat, ut gignantur regenerandi. Haec atque huiusmodi secundum suas causas opera sunt bona vel mala, quia eadem ipsa si habeant malas causas, in peccata vertuntur. Velut si iactantia causâ, pauper passurâ, aut lascivie causâ cum uxore concubitor; aut filij generantur, non ut Deo, sed ut diabolo maritarentur. Cum vero iam opera ipsa peccata sunt, sicut fornicatio, stupra, blasphemie, vel caetera talia; quae est qui dicat, causis bonis esse faciendâ, ut vel peccata non sint, vel, quod est absurdius, iusta peccata sint?

Sic itaque quae in necessitate licent, extra illam alioquin illicita, non sunt per se ipsa peccata, ut patet in exemplis allegatis; audire Sacrum, potest bene fieri, potest malè fieri, similiter non audire Sacrum. Si audio Sacrum animo honorandi Deum, bonum opus est; si causâ iactantiae, malum opus est; si omitto audire Sacrum, quando praecipuum est audire, est omisso mala; si omitto quando non est praecipuum audire, non est omisso mala; & quoniam praecipuum humanum non obligat cum periculo gravis nocimenti, ideo licet non audire Sacrum aliâs praecipuum, quando omisso auditionis est necessaria ad impediendum grave peccatum proximi, v. g. homicidium.

Similiter, quia charitas & iustitia non simpliciter prohibent accipere res alienas invito domino, sed solum domino rationabiliter invito, hinc fit, ut in extrema necessitate liceat eas accipere, quia pro tunc dominus non est rationabiliter invitus, cum in extrema necessitate omnia sint communia; adeoque tunc potius accipitur proprium, quam alienum. Ecce necessitas mutat materiam.

Idem videre est in tertio exemplo: ideo quippe inflicto alape est Regi injuriosa & contumeliosa, quia est signum despectus & contemptus, seu vilipensionis, quae significatio in necessitate, quando videlicet infligitur ad conservandam vitam Regis, planè interit, & quasi mutatur in significationem debitae reverentiae & subjectionis, quoniam subditus tenetur conservare vitam sui Superioris, quando eodem modo potest.

Nihil autem simile reperitur in mendacio, tamen unico possem impedire infinita aliorum hominum peccata, & procurare eorum aeternam salutem; nam etiam in tali casu erit locutio contra mentem, & generabit deceptionem seu errorem in mente audientis, adeoque erit malum contra rationem naturalem, seu Republicam rationalem.

Si hanc peccatis aperimus viam (inquit D. Augustinus supra e. 9.) ut committamus minorâ, ne alij majorâ committant, lato limite, imò nullo limite, sed convulsis & remotis omnibus terminis, infinito spatio cuncta intrabunt atque regnabunt. Quando enim fuerit desinitum peccandum esse homini minus, ne alius peccet amplius, profectò & sortis nostris supra caventur aliena. Et incesta stupra: & si quae impietas visa fuerit etiam peior incestu, incesta quoque faciendâ dicentur à nobis, si eo modo agi poterint, ut illa impietas non committatur ab alijs &c. Hoc sapere, quid est aliud nisi desipere, vel potius insanire? A mea quippe iniquitate, non ab aliena, sive in me, sive in alijs perpetrata, mihi est cavenda damnatio. Huc usque S. Doctor.

Shautem nobis quispiam occinat exemplum Lot, qui Genesis 19. v. 8. dicebat Sodomitis: Habeo duas filias quae necdum cognoverunt virum: educam

445. Quae in necessitate licent alioquin illicita, non sunt per se ipsa peccata.

Iustitia solum prohibet accipere res alienas invito domino rationabiliter invito.

446. Inflicto alape in necessitate interit est signum contemptus.

Mendacium in necessitate interit mendacium.

S. August.

447. Obiectio exempli Lot Gen. 19.

occi- par- equi- tem, ergo r me- vioris atum pec- quis; 439. An aliquod delictum est peccatum, quando licet & nunc est necessarium ad proce- randum ma- jorem gra- tiam Dei. 441. Beneficentia aditus. 442. Secundus. 443. Beneficentia aditus. 444. Beneficentia aditus. 445. Beneficentia aditus. 446. Beneficentia aditus. 447. Beneficentia aditus.

educam eas ad vos & abutimini eis, sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei.

Responso ex S. Aug.

Respondeo citius cum eodem S. Doctore eodem lib. & cap. Aliena ille vir iustus timendo peccata, quae nisi consentientes inquinare non possunt, perturbatus non attendit suum, quo voluit subdere filias libidinibus impiorum. Hac quando in Scripturis Sanctis legimus, non ideo quia facta credimus, etiam facienda credamus, ne violemus praecepta, dum passim seclamus exempla. An verò quia iuravit David se occisurum esse Nabal, & clementi consideratione non fecit, propterea illum imitandum esse dicemus, ut temerè iuremus nos esse facturos, quod non esse faciendum postea videamus? Sed sicut illum (Lot) timor, ut prostituere filias velleret, sic istum (Davidem) ut temerè iuraret, ira turbavit.

448. Obiectio ex verbis Michae Prophetae.

Sed numquid eandem responsonem adhibebimus verbis Michae Prophetae c. 2. v. 11. Vinam non essem vir habens spiritum (veritatis) & mendacium potius loquerer? (Ubi S. Hieronymus: Et tanta multitudo crederet in filium Dei, & non traderetur aeterna captivitati) Non utique eandem, sed planè diversam; verba quippe Prophetarum plerumque sunt obscura, & distinctos patiuntur sensus.

Explicantur verba.

Dico ergo, sensum istorum verborum non esse, quòd Propheta optet proprium mendacium tamquam medium ad conversionem multitudinis, sed est modus loquendi, quo significet se desiderare, ut non veniat super eam malum. Recito integra verba Hieronymi: Vinam de meo sensu loquerer, & sanctum spiritum non haberem, & inter Pseudoprophetas potius computatus solus perirem, & non essent vera quae dico: & tanta multitudo &c. ut supra.

449. Explicantur verba Apostoli Rom. 9.

Sic in Lege gratiae Apostolus Rom. 9. v. 3. Optabam (inquit) ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis; non quasi anathema esse à Christo, sit medium ordinatum ad impediendam ruinam fratrum & procurandam eorum salutem, sed est modus loquendi, quo significat S. Paulus magnam tristitiam & continuum dolorem cordis sui super ruinam Iudaeorum, & magnum desiderium ruinam illius restaurandae per media ad hoc ordinata, etiam cum dilatione ad tempus propriae salutis, iuxta illud quod ait ad Philipenses 1. v. 23. & sequentibus: Coarctor autem è duobus; desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo multo magis melius: permanere autem in carne, necessarium propter vos. Et hoc confidens scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum & gaudium fidei &c.

450. Excusatur Lot ab omni peccato ex D. Aug.

Ceterum, neque adeò difficile erit Lot virum iustum excusare ab omni peccato, teste D. Augusti. supra ibi: Nisi forte pro defensione huius viri in eas se quispiam coarctet angustias, ut dicat, quoniam accipere, quam facere praestat iniuriam: hospites autem illi non erant utique facturi iniuriam; sed passuri; maluit vir iustus filias suas

iniuriam pati, quam hospites suos, eo iure quo filiarum Dominus erat, & noverat non eas peccare si id fieret, quia peccantes potius, quibus non consentirent, sine peccato proprio sustinerent. Denique non seipse stuprandas, quamvis pro masculis semina, pro illis hospitibus obtulerunt, ne reas eas faceret non perceptio libidinis alienae, sed sua consensio voluntatis.

Nec pater earum hoc in se fieri permittebat, cum hoc facere conarentur, quibus hospites non predebat, quamvis minus mali esset, quod in uno, quam si fieret in duobus. Sed quantum poterat resistebat, ne ipsum quoque illis propriis macularet assensu, quem libidinosus furor etiam prevaluisset corporis virtus, tamen non consentientem non maculasse alienus. In filiabus autem non peccantibus nec ipse peccabat; quia non eas peccare se opprimerentur invitae, sed peccantes ferre faciebat: tamquam si ab improbo, ut sui servi caderentur offerret, ne hospites eius paterentur cadis iniuriam. Hucusque S. Augusti. excusans factum Lot à peccato, quia solum fuerit permisso minoris peccati ad impediendum majus peccatum.

Quippe licet non sint facienda mala, ut veniant bona, tamen saepe absque peccato permittuntur mala minora, ut evitentur majora. Nonne in Republica bene ordinata permittuntur simplices fornicationes, permittuntur usurae? Quare, nisi ut evitentur majora peccata? Similiter ergo Lot, ut evitaret scelus nefandum, voluit permittere stuprum suarum filiarum.

Hinc, ut bene notandum est, non suscit simpliciter & absolute Sodomitis stuprum suarum filiarum, sed comparative dicens: Abutimini eis sicut vobis placuerit: dummodo viris istis nihil mali faciatis. Quasi diceret, si alterutrum velitis facere, potius facite quod minus est, quam quod majus est.

Ex quo haud difficile respondetur ad hanc objectionem: Possim magis dolere de peccato mortali Petri, quam de peccato veniali Pauli; ergo possum magis dolere de peccato mortali alieno, quam de veniali proprio.

Potes omnino, si per dolorem intelligis detestationem sive odium speculativum, ut quidam vocant, id est, potes permittere tuum peccatum veniale, ponendo te in aliqua occasione peccandi venialiter, cum proposito tamen non peccandi, ad evitandum peccatum mortale alienum: quinimmo potes permittere tuum peccatum mortale minus, ponendo te in occasione istiusmodi peccati, cum proposito tamen non peccandi, ut proximus tuus evitet peccatum mortale majus. Interim numquam poteris practice velle, id est, velle facere peccatum veniale, aut mortale minus, ad evitandum majus alienum.

Sicuti etiam, quantumvis liceat permittere peccatum minus Petri, ad impediendum majus Pauli, equidem numquam licite poteris illud

451. Sicuti potest fieri & creditur in re pro peccato veniali non peccare, ut evitentur majora.

451. Atque non licet pro peccato veniali non peccare, ut evitentur majora.

452. Obiectio.

Solutio.

453. Non licet facere ab. solum peccatum.

illud procurare, suadendo absolute Petro peccatum minus. Et eadem est ratio de duplici peccato Petri, quorum unum majus est altero; quamquam enim non pecces permittendo minus, ut Petrus evitet majus, attamen illicitè procuras minus, absolute illud suadendo.

Dico, Absolute, quia nullum videtur peccatum dicere: si alterutrum vis facere, fac potius illud quod minus est, tali namque comparatione non confilis malum, sed potius abstinemiam à majori malo.

Petes, an liceat inefficaciter & conditionate velle propriam damnationem pro salute aliorum? Respondeo affirmative; quoniam per illam inefficacem & conditionatam voluntatem (qualem fortè habuit Apostolus Rom. 9. de quo supra) solum explicatur vis charitatis proximi, ut scilicet, si esset necessarium, & posset licite optari damnatio propria pro salute proximi, vellet illam; ac proinde potius deservit ad augmentum charitatis, & ad charitatem excitandam, quam ad ejus diminutionem; & ex consequenti charitas ad illud desiderium conditionatum potius inclinat, quam illi adversetur.

Enimvero considerat homo gratiam & gloriam, ut sunt bona propria, salutem autem proximorum, ut credit in quamdam majorem gloriam Dei, & sub illa consideratione ait, se optare ceteris his propriis bonis propter majorem gloriam Dei.

Si inferas: ergo eodem modo & eadem ratione licitum erit optare proprium peccatum. Respondeo negando Consequentiam. Disparitas est, quòd talis actus directè involvat injuriam in Deum; quippe peccatum est majus malum respectu Dei, quam respectu peccatoris, secus damnatio. Unde in Consequente non comparatur malum proprium cum bono divino, veluti in Antecedente, sed cum malo Dei; id est, in Antecedente optatur propria damnatio, quæ est bonum divinum, utpote actus justitiæ divinæ; in Consequente verò proprium peccatum, quod est essentialiter malum extrinsecum Dei, adeoque nullo bono sine optabile.

Cæterum, si vis esse Catholicus, dic & intus dic: Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, anime vero suæ detrimentum patitur? Aut, quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera eius. Ita æterna Veritas Christus Matt. 16. v. 26. & 27.

Non ait, opera aliena, sed, opera eius, id est, opera propria. Nam attestante Apost. 2. Cor. 5. v. 10. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.

His ita constitutis de conditionibus requisitis ad Contritionem charitate perfectam, su-

perest quæstio speculativa, quæ sit causa efficiens hujusmodi Contritionis, cum enim infallibiliter disponat ad justificationem, in qua, ut loquitur Concil. Trid. sess. 6. c. 7. Cum remissione peccatorum hæc omnia simul iuxta accipit homo per Iesum Christum, cui inferitur fides, spes & charitatem, docent communiter Thomistæ, Contritionem charitate perfectam in primo instanti suæ existentie procedere efficienter ab habitu charitatis, ad quæ disponit, datâ mutâ prioritate inter actum & habitum. Sed hæc doctrina non placet Scotistis, ideo cum ipsis dico:

CONCLUSIO XIV.

Contritio charitate perfecta non causatur in peccatore physice, & efficienter à gratia justificante, seu habitu charitatis.

Videtur esse Doctoris Subtilis 4. dist. 14. q. 2. n. 14. ibi: Peccator in peccatis exstern... potest ex naturalibus, cum communi influentia considerare peccatum commissum, ut offensivum Dei, & contra legem divinam &c. & potest voluntas ipsam sub aliquo illorum rationum, vel sub multis illud peccatum sic consideratum detestari. & ille motus potest continuari, & intendi ante infusionem gratie. Potest etiam ista detestatio esse totaliter circumstantionata circumstantiis moralibus debitis. Sec. iste autem motus dicitur Attritio, & est dispositio sive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis, quæ sequitur in ultimo instanti alicuius temporis, in quo tempore ista Attritio duravit.

Et paucis interpositis, idem repetit dicens: Vel oportet dicere, quòd insufficienter peccator sine omni dispositione sufficiente de congruo ex parte eius... vel nulla potest esse sufficientior dispositio ad istam justificationem, quam ista Attritio perfectè circumstantionata in genere motu: & tunc in ultimo instanti, vel aliquo usque ad quod Deus determinavit Attritionem debere durare, ad hoc ut sit meritum de congruo ad justificationem, infundatur gratia, & tunc simpliciter deletur peccatum.

Ergo ex mente Scoti, Attritio perfectè circumstantionata, quæ est dispositio seu meritum de congruo ad justificationem, antecedit infusionem gratiæ, per consequens infusionem habitus charitatis. Igitur Contritio charitate perfecta ab habitu charitatis physice & efficienter non causatur.

Quinimmo, reponit quispiam, secundum Doctorem Subtilem, contrarium est verum. Quod probo ex his verbis, quæ lego eadem dist. & quest. n. 15. Et si manet idem motus contra peccatum in esse natura & moris, qui prius, idem motus qui prius fuit Attritio, in illo instanti sit Contritio: quia in illo sit concomitans gratia, & ita actus formatus, quia habens secum charitatem, quæ est forma actus, ut hic loquimur.

Ibi tamen oportet distinguere signa natura inter actum, ut est talis in esse natura, & moris, & inter

ciens Contritionis charitate perfectæ Trident.

457. Conclut videtur esse Scoti. ubi docet: Contritionem charitate perfectam esse dispositionem ad gratiam sanctificantem.

458. Obiectio ex Scoto.

458. Obiectio ex Scoto.

